

BASES PSICOPEDAGÒGIQUES D'EDUCACIÓ EN LA DIVERSITAT

Curs 1999-2000

Objectius

- Comprendre els conceptes bàsics que fonamenten el tractament de la diversitat.
- Conèixer, entendre i respectar les característiques individuals resultants de factors biològics, culturals i socials per tal de propiciar el màxim desenvolupament de tots els infants sense discriminació.
- Conèixer experiències d'atenció a la diversitat en educació infantil i primària.
- Conèixer com es dissenyen i s'organitzen contextos d'aprenentatge de cara al tractament de la diversitat.
- Capacitar per analitzar la incidència dels factors d'ordre cultural, didàctic, social i individual en el disseny, organització i gestió dels processos d'ensenyament i aprenentatge en el tractament integrador de la diversitat.
- Potenciar la construcció de criteris per intervenir i donar resposta a les necessitats educatives de tots els infants comptant amb els suports que la comunitat ofereix des del sistema educatiu, dels serveis socials, mèdics, psicològics, etc.
- Potenciar actituds favorables vers el treball educatiu amb tots els infants, la cooperació de l'equip, l'interès per a l'actualització constant del coneixement.
- Desenvolupar una metodologia de treball que faciliti la participació, el treball cooperatiu, la recerca documental, l'elaboració acurada de treballs, la relació teoria-pràctica.

Continguts 1r. quadrimestre

1. MARC CONCEPTUAL I NORMATIU
 - Unicitat i diversitat.
 - Potencialitat i plasticitat del sistema nerviós. Interfuncionalitat.
 - Necessitats educatives. Necessitats educatives especials.
2. CONDICIONS QUE COMPORTEM NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS
 - La discapacitat visual.
 - La discapacitat auditiva.
 - La discapacitat motriu.
 - El retard mental.
 - Els trastors de comportament i de relació.
 - Dificultats que s'evidencien en aprenentatges instrumentals.
 - Les alteracions en els contextos socials.
3. REPERCUSIONS EN ELS CONTEXTOS DE VIDA
 - Percepcions, vivències i actituds per part del mestre. Actituds constructives: confiança en les competències i en les possibilitats de progrés de tots i cadascun dels infants.
 - Percepcions, vivències i actituds per part de les famílies. El mestre com a mediador.
 - Percepcions, vivències i actituds en l'entorn social. L'escola com a impulsora d'una cultura de l'equitat i de la participació.

Continguts 2n. quadrimestre

1. L'ESCOLA EN UNA SOCIETAT CANVIANT, PLURAL I DESIGUAL.
 - Diversitat, diferència i desigualtat: temes complexos, dinàmics i interactius.
 - Models educatius: de l'escola uniformitzadora a l'escola comprensiva.

2. DIVERSITAT I RELACIONS INTERPERSONALS A L'ESCOLA.
 - El professor com a "subjecte cultural". El currículum ocult.
 - Construcció de tòpics i estereotips.
 - Etiquetatge, imatge personal.
 - Expectatives mutues família-escola.

3. ESCOLA INTEGRADORA. ALGUNS REPTES ORGANITZATIUS.
 - Nivell d'intervenció per a una pedagogia de la diversitat.
 - Flexibilitzar el projecte. Adequar el currículum.
 - Modificacions i adaptacions curriculars individualitzades.
 - Canvis organitzatius: a nivell de centre, cicle i aula.
 - Recerca de nous instruments i recursos didàctics.
 - Recursos interns i xarxa de serveis externs.

Metodologia

- Presentació, síntesi i explicacions per part del professor sobre continguts del temari.
- Presentació d'experiències reixides en el tractament integrador de la diversitat.
- Lectura, anàlisi, discussió i comentari de textos.
- Anàlisi de materials audiovisuals sobre situacions educatives.
- Realització de treballs en grup.
- Exposicions a classe de les activitats realitzades pels estudiants.
- Comentari de les observacions efectuades durant el practicum.
- Preparació i realització d'observacions.
- Preparació i realització d'entrevistes a infants, pares, mestres o professionals diversos.
- Elaboració de treballs teòrico-pràctics de síntesi, amb un enfocament propi del tractament integrador de la diversitat.
- Visites a escoles, a d'altres institucions educatives i a serveis vinculats amb l'educació EAPs, centres de recursos, etc.
- Elaboració del propi dossier sobre l'assignatura a partir de les explicacions a classe, les lectures i el treball personal de l'estudiant.

Avaluació

En l'avaluació dels aprenentatges assolits pels alumnes es considerarà, a més de la seva participació regular i activa en les sessions de treball a l'aula, la correcta execució dels treballs i activitats proposats, així com la implicació personal en la búsqueda i elaboració d'informació.

Bibliografia 1r. Quatrimestre

- A.A.M.R. (1992) Retraso mental. Definición, clasificación y sistemas de apoyo. Madrid: Alianza, 1997.
- A.A.V.V. (1997) Asistencia en discapacidad. Madrid. Real Patronato. Documentos 34/96.
- A.A.V.V. (1999) La respuesta educativa a los alumnos gravemente afectados en su desarrollo. Madrid, MEC
- Ainscow, M. (1994) Necesidades especiales en el aula. Madrid: UNESCO-Narcea, 1995.
- APPS (1997) L'educació especial: un món obert i diversificat. Ponències i comunicacions de les 4es Jornades d'Educació Especial. Barcelona.
- Autors Diversos: Col·lecció Quaderns per a l'educació del deficient sensorial. Barcelona: Fundació Caixa de Pensions.
- Autors Diversos (1991) L'interculturalisme en el currículum. Dossiers Rosa Sensat. Barcelona.
- Autors Diversos (1991) Els maltractaments infantils a Catalunya. Barcelona: Dep. Benestar Social, Generalitat de Catalunya.
- Autors Diversos (1992) Pautes d'observació per a l'anàlisi del sexisme en l'àmbit de l'educació. Quaderns per a la Coeducació. Barcelona: ICE-UAB.
- Autors Diversos (1993) Mente y cerebro. Barcelona: Libros de investigación y Ciencia.
- Autors Diversos (1997) Psicología de la Instrucción. Barcelona: UOC.
- Ajuriaguerra, J. De (1982) Manual de Psicopatología del niño. Barcelona: Toray-Masson.
- Ajuriaguerra, J. De (1986) Manual de Psicopatología del adolescente. Barcelona: Masson.
- Bagunyà, J. i altres (1991) L'esclerosi múltiple. Barcelona: Departament de Benestar Social, Generalitat de Catalunya.
- Basil, C. (1998) Sistemas de signos y ayudas técnicas para la comunicación aumentativa y la escritura. Barcelona: Masson.
- Bassedas, E. i altres (1991) Intervención educativa y diagnóstico psicopedagógico. Barcelona: Paidós.
- Boix, J. (1990) L'espina bífida. Barcelona: Dpt. Benestar Social, Generalitat de Catalunya.

- Brechin, A. y Swain, Y. (1987) Cambio de Relaciones. Barcelona. Milan-FCSD.
- Brown, L. (1989) Criterios de funcionalidad. Barcelona: Milan-FCSD.
- Cordón, F. (1982) La naturaleza del hombre a la luz de su origen biológico. Barcelona: Anthropos.
- CREDAC - Equip d'integració del C.M. Fonoaudiològic (1985). Al voltant de la sordesa. Quaderns per al mestre de l'aula ordinària, 2 Barcelona.
- Departament d'Ensenyament (1991) La resposta a les necessitats educatives especials dels alumnes a l'ensenyament infantil i obligatori. (DE.E. num. 13). Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Estevez-González i alt. (1987) "La atención: una compleja función cerebral" a *Revista de Neurología*, 25: 1989-1998.
- FCSD (1999) VI Jornades Internacionals sobre la Síndrome de Down. Barcelona.
- Flórez, J. (1991) Síndrome de Down v Educación. Barcelona, Salvat/FSDC
- Garanto, J. (1990) L'alumne amb greus problemes de personalitat (autisme i psicosi) a l'escola. Barcelona: Generalitat de Catalunya (Doc. d'Educació Especial).
- Giné, C. i altres (1989) Educació Especial. Noves perspectives. Barcelona: Laia.
- Giné, C. (coord.) (1996) Trastorns del desenvolupament i Necessitats Educatives Especials. BCN, UOC.
- Giroux, H. A. i Flecha, R. (1992) Igualdad educativa y diferencia cultural. Barcelona: Roure.
- Hanko, G. (1993) Las necesidades educativas especiales en las aulas ordinarias. Barcelona: Paidós.
- Jordán, J.A. (1992) L'educació multicultural. Barcelona: CEAC.
- Leonhardt, M. (1992) El bebé ciego. Barcelona: Masson/ONCE.
- Marchesi, A.; Coll, C. i Palacios, J. (1990) Desarrollo v educación. III Necesidades educativas especiales aprendizaje escolar. Madrid: Alianza.
- Marchesi, A. i Martín, E. (1998) Calidad de Enseñanza en tiempos de cambio. Madrid: Alianza.
- Martínez, I. (1991) El desafío de la integración. Barcelona: Milán-FCSD.

- Mir, C. (1993) Comunicació i progrés a l'escola bressol. Barcelona. ICE – UAB.
- Mir, C. i altres (1998) Cooperar en la escuela. La responsabilidad de educar para la democracia. Barcelona: Graó.
- Monereo, C. (1988) Integració educativa: Sistemes i Tècniques. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Monereo, C. (1998) Instantànies. Barcelona: Edicions 62.
- ONU (1993) Programa de Acción Mundial para personas con discapacidad v Normas Uniformes sobre la igualdad de oportunidades para las personas con discapacidad. Madrid: SIIS.
- Palacios, J. (1996) La adaptación en Andalucía. Sevilla. Junta de Andalucía.
- Pardo, A.Mª., Barlet, X. (1990) Reflexiones sobre el trabajo con padres. Revista de Logopedia, Foniatría Audiología, vol. 10, nº 1.
- Ponces Verge, J. (1991) Paràlisi cerebral infantil. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Dept. de Benestar Social.
- Puigdellívol, I.(Coord.) (1993) Necessitats educatives especials. Vic: Eumo.
- Puigdellívol, I. (1998) La educación especial en la escuela integrada. Barcelona: Graó.
- Ripoll, J. (1993) La salut a la infància. parlem-ne. Barcelona: Rosa Sensat.
- Rivière, A. i Martos, J. (1997) El tratamiento del autismo. Nuevas perspectivas. Madrid: INSERSO.
- R.P.P.A.P.M. (1997) Realizaciones sobre discapacidad en España: Balance de 20 años. Madrid: Real Patronato.
- Salzberger-Wittenberg, I. i altres (1989) L'experiència emocional d'ensenyar i aprendre. Barcelona: Rosa Sensat/Ed 62.
- Sanz del Río, S. (1995) Integración de Alumnos con Necesidades Educativas Especiales. Panorama Internacional. Madrid, Real Patronato.
- Stainback, S. i W. (1999) Aulas inclusivas. Madrid: Narcea.
- UNESCO (1994) Declaración de Salamanca v Marco de Acción sobre Necesidades Educativas Especiales. París, UNESCO-MEC
- Verdugo, M.A. (1999) Hacia una nueva concepción de la discapacidad. Salamanca, Amarú

Revistes

Boletín del Real Patronato de Prevención y de Atención a Personas con Minusvalía. Madrid.

Revista de Educación Especial. Salamanca.

Revista Española de Síndrome de Down. Santander: Fundación Síndrome de Down.

Siglo Cero. Madrid: FEAPS.

Suports. Revista Catalana d'Educació Especial i Atenció a la diversitat. Vic: EUMO.

Videos

Aquest material audiovisual el podeu trobar a la mediateca.

Autisme Infantil (Curar-se en Salut – TV3) (signatura M-10).

Ceguesa (Curar-se en Salut – TV3) (N-13).

Comprendre per aprendre (Interculturalitat) (ICE – UAB).

El cos humà: encèfal i medul·la (C-22).

El cerebro (Érase una vez la vida – TVE) (P-9)

Implicacions organitzatives de l'atenció a la diversitat (ICE – UAB) (371-3).

Integració del nen sord (N-8).

Interacció i Desenvolupament (ICE – UAB).

La Sordera: comunicació y aprendizaje (ICE – UAB).

Les coses estan canviant (FCSD)

Paràlisi Cerebral (Curar-se en Salut – TV•) (N-8)

Programa d'Autonomia Jove (FCSD)

Projecte Aura. Programes de Treball amb Suport.

Bibliografia 2n. Quatrimestre

- Buxarrais, M.R., i altres (1991) L'interculturalisme en el currículum: el racisme. Barcelona: Dossiers Rosa Sensat.
- Canevaro, A. (1985) Els infants que es perden pel bosc. Vic: EUMO.
- Carbonell, F. (1997) Immigrants estrangers a l'escola: desigualtat social i diversitat cultural en l'educació. Barcelona: FCIO. Serveis de Cultura Popular.
- Cela i altres (1997) El tractament de la diversitat en l'etapa d'infantil i primària. Barcelona: Dossiers Rosa Sensat.
- Company, M. (1997) Una escola per a tots. Barcelona: Ed. 62 (Rosa Sensat).
- Consell Escolar de Catalunya (1991) Quatre reptes per a la nostra escola: l'escola per i en democràcia, l'educació en els valors, pluriculturalisme, la importància del tractament de la informació. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consell Escolar.
- De Peretti, A. (1987) Pour une école plurielle. París: Larousse.
- Entwistle, N. (1988) La comprensión del aprendizaje en el aula. Barcelona: Paidós/MEC.
- Ferrández, A. (Cord.) (1997) Didáctica general. Barcelona, UOC.
- Flecha, R. (1990) La nueva desigualdad cultural. Barcelona: El roure.
- Fundació Jaume Bofill (1992) Multiculturalisme a les escoles. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Fundació Serveis de Cultura Popular.
- García Pastor (1993) Una escuela común para niños diferentes: La integración escolar. Barcelona: PPU.
- Giroux, H.A., i Flecha, R. (1990) Igualdad educativa v diferencia cultural. Barcelona: El roure.
- Hannoun, H. (1992) Els ghettos de l'escola: per una educació intercultural. Vic: Eumo.
- Hegarty, S. i altres (1988) Aprender juntos. La integración escolar. Madrid: Morata.
- Husén, T. i Opper, D. (1984) Educación multicultural y multilingüe. Madrid: Narcea.
- Juliano, D. (1993) Educación intercultural. Escuela y minorías étnicas. Madrid: EUDEMA.